

A. K., K. D. D.

O socjologii polskiej za granicą

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 618-620

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uroczystości siedemdziesięciopięcioletnia Akademii zorganizowane zostały w Krakowie w dniu 24 października. W ramach uroczystości prof. St. Wędkiewicz wygłosił odczyt pod tytułem: *Rola nauki w obecnej dobie*.

Z ramienia Ministerstwa Oświaty w uroczystości wzięli udział Minister St. Skrzyszewski oraz Wiceminister E. Krassowska. Ponadto obecni byli przedstawiciele licznych towarzystw i instytucji naukowych pragnący złożyć w tym dniu hołd zasłużonej instytucji.

VII Powszechny Zjazd Historyków Polskich. Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Historycznego zwołał VII Powszechny Zjazd Historyków Polskich do Wrocławia na 19—22 września 1948 roku. W programie zjazdu naczelne miejsce zajmują dzieje Śląska i Wielkiego Pomorza oraz Rewolucji 1848 roku.

Prace Zjazdu przebiegały w następujących pięciu sekcjach: 1. Dzieje Śląska i Wielkiego Pomorza. 2. Dzieje Słowiańszczyzny. 3. Rewolucja 1848 roku. 4. Geneza współczesnego społeczeństwa i Państwa Polskiego. 5. Polska nauka historyczna po drugiej wojnie światowej (archiwistyka, zagadnienia teoretyczne historii oraz rozpowszechniania kultury historycznej).

Prezydium Honorowe Komitetu Organizacyjnego Zjazdu składają: Fr. Bujak, St. Kętrzyński, J. K. Kochanowski, L. Kolankowski.

O SOCJOLOGII POLSKIEJ ZAGRANICĄ

Polski zeszyt „Sociologie et Droit Slaves“. Zeszyt 2—3 „Sociologie et Droit Slaves“ z r. 1947 poświęcony jest w całości Polsce. Pierwszą jego stroną zajmuje wspomnienie poświęcone losom wojennym uniwersytetów polskich oraz pamięci uczonych, prawników i działaczy społecznych zamordowanych w czasie wojny w niemieckich obozach lub zmarłych podczas okupacji.

Na treść zeszytu składają się dwa artykuły autorów francuskich oraz cztery prace autorów polskich obrazujące stan polskiego ustawodawstwa i prawodawstwa po wojnie. Wiceminister E. Hajn pisze o nowych drogach prawa polskiego. Prokurator generalny J. Sawicki w artykule zatytułowanym *Od prawa karnego do prawa społecznego* przedstawia polskie prawodawstwo specjalne z okresu wojennego. Prof. St. Rozmaryn omawia konstytucję Polski współczesnej, wreszcie J. Licki pisze o poprawce do dekretu o radach zakładowych.

Zagadnieniom prawa polskiego poświęcony jest również artykuł M. Ancela noszący tytuł: *Ustawodawstwo polskie i problem zbrodni wojennych*. Szczególne zainteresowanie socjologa budzi swą tematyką artykuł prof. Emila Sicard pt. *Socjologia i historia ludów i państw słowiańskich. 2. Socjologia i historia narodu i państwa polskiego*. Pogląd autora na stosunek socjologii i historii określa zdanie zawarte we wstępie do artykułu: „Historia będzie socjologiczna, lub nie będzie jej wcale.“ Zgodnie ze stanowiskiem autora fakty historyczne tłumaczyć należy przez socjologiczne, zaś zjawiska społeczne przez historię. Podjętą przez siebie socjologiczną analizę dziejów państw słowiańskich rozpoczyna prof. Sicard od Polski. Wybór ten motywuje poglądem, iż Polska ze

względu na swe związki z kulturą zachodu stanowi dla uczonego francuskiego przedmiot badań bardziej przystępny, aniżeli którykolwiek z krajów słowiańskich, ponadto jedyna z mniejszych narodów słowiańskich ma ona poza sobą długi okres samodzielnego bytu państwowego. Prof. Sicard odnajduje szereg podobieństw między kulturą francuską i polską. Zdaniem jego rozwój społeczny i ekonomiczny obu narodów przebiegał po identycznych drogach. Analogie odnajduje on również na przykład pomiędzy typem francuskiej i polskiej religijności.

Kreśląc schemat socjologicznej analizy dziejów Polski prof. Sicard wysuwa 20 problemów mających służyć za podstawę systematyzacji badań. Proponowany przez niego schemat stanowi bardzo śmiały przekrój przez całą historię Polski od przedpaństwowego okresu plemiennego do czasów P. K. W. N'u. Już pierwsze punkty wysunięte przez prof. Sicarda nasuwają zastrzeżenia z punktu widzenia socjologii. Autor zaleca w nich mianowicie zbadanie procesu wyodrębniania się plemion polskich z masy niezróżnicowanych Słowian, dalej przekształcania się plemienia w klan(?), następnie „utworzenia się pierwotnego państwa oraz wyjścia ze wspólnoty domowej rodziny o typie mniej lub więcej zbliżonym do rodziny małżeńskiej”. (str. 176—177). Zastrzeżenia budzą również niektóre propozycje co do interpretacji późniejszych okresów historii Polski.

Obfity dział sprawozdań „Sociologie et Droit Slaves“ przynosi po raz pierwszy przegląd publikacji polskich. Pierwszą książką polską, z której recenzję zamieszczono w tym piśmie, są *Początki klasy robotniczej*, N. Assor odobraj. Spośród czasopism polskich omówione zostały: „Demokratyczny Przegląd Prawniczy”, „Państwo i Prawo”, oraz „Życie Słowiańskie”.

Ogólnie biorąc polski zeszyt „Sociologie et Droit Slaves” posiada duże znaczenie jako źródło informacji o prawie i prawoznawstwie polskim z okresu powojennego. Nie pełni natomiast podobnej roli w odniesieniu do socjologii polskiej. W omawianym artykule prof. Sicarda, jako przedstawicieli socjologii polskiej sprzed drugiej wojny światowej wymieniono E. Majewskiego i E. Abramowicza (chodzi tu zapewne o Edwarda Abramowskiego). Przykre jest, że dorobek socjologii polskiej tak mało jest we Francji znany, iż redakcja czasopisma specjalizującego się w zagadnieniach socjologii krajów słowiańskich nie zna przynajmniej nazwisk Krzywickiego i Czarnowskiego oraz polskiej twórczości Znanieckiego. Winę ponosi tu zapewne brak ściślejszego kontaktu socjologii polskiej z ośrodkami francuskich nauk społecznych i wynikający stąd niedostatek kompetentnych informacji.

Socjologowie polscy w socjologicznym czasopiśmie czeskim. Pierwszy zeszyt 14 tomu „Socjologicka Revue“ (1948 r.) przynosi artykuł Ludwika Krzywickiego pt. *Dary jako jedna z faz w rozwoju wymiany wytworów*. Artykuł ten przesłany był redakcji czasopisma jeszcze przed wojną i miał być wydrukowany w pierwszym zeszycie 12 tomu czasopisma, który jednak już się nie ukazał z powodu wydarzeń politycznych. Z okazji wydrukowania artykułu Krzywickiego redakcja „Socjologicka Revue” zamieszcza notatkę charakteryzującą dorobek naukowy autora i jego znaczenie dla socjologii polskiej.

W tym samym zeszycie czasopisma zamieszczony został artykuł Artura Bardacha o Stefanie Czarnowskim pt. *Naukowa działalność Czarnowskiego*, w którym autor informuje o głównych pracach i kierunku twórczości socjologicznej Czarnowskiego podkreślając szczególnie jego związki z marksistowską i durkheimowską teorią socjologiczną.

A. K.

Socjologia polska w wydawnictwie „Pologne”. W 1947 r. ukazała się w Szwajcarii w wydawnictwie *Editions de la Baconniere — Neuchâtel* publikacja zatytułowana *Pologne 1919—1939*. Całość składa się z trzech części. T. I nosi tytuł *Życie polityczne i socjalne*, T. II *Życie ekonomiczne* i wreszcie T. III *Życie umysłowe i artystyczne*.

Inicjatorem i głównym redaktorem tego dzieła był niedawno zmarły śp. Jan Modzelewski, długoletni poseł rządu polskiego w Szwajcarii. Prace nad książką były prowadzone podczas wojny.

W tomie III (784 stron) poświęconym życiu umysłowemu i artystycznemu Polski w latach 1919—1939 jest także jednostronicowa wzmianka poświęcona socjologii polskiej opracowana przez A. Kozłowskiego. Wzmianka ta jest niestety bardzo niekompletna. Ogranicza się ona do podania nazwisk socjologów polskich i paru pozycji bibliograficznych nie zawsze najważniejszych. Nie uwzględniono w niej Polskiego Instytutu Socjologicznego, „Przeglądu Socjologicznego” ani Biblioteki Socjologicznej.

K. D. D.

Socjolog amerykański o pracach badawczych socjologów polskich. W drugim zeszycie LIII tomu „*American Journal of Sociology*” (1947) Teodor Abel omawiając znaczenie materiałów autobiograficznych dla socjologicznych badań przypomina dorobek polskich instytucji naukowych: Polskiego Instytutu Socjologicznego, oraz Państwowego Instytutu Kultury Wsi w dziedzinie gromadzenia materiałów pamiętnikarskich. Przedstawiając technikę zbierania życiorysów specjalnego typu, szczególnie przydatnych dla socjologicznej analizy oraz sposób ich opracowywania przytacza jako wzorową pracę z tego zakresu *Młode pokolenie chłopów* J. Chałasińskiego.

A. K.

NOTATKI O SOCJOLOGII W PRASIE POLSKIEJ

Notatka o socjologii amerykańskiej. Na marginesie recenzji z pracy Howarda Beckera pt. *Amerykańska socjologia na początku drugiej wojny światowej* Janusz Lin zamieszcza w tygodniku „*Więść*” (nr 12. t. 5, 21 marzec 1948) uwagi na temat socjologii amerykańskiej.

„*Socjalizm i kultura*”. Pod powyższym tytułem ukazuje się we Francji pod redakcją G. Friedmanna cykl poświęcony prekursorom ideologii społecznej i politycznej socjalizmu. W opracowaniu tego cyklu biorą udział socjologowie francuscy. Tomy, które ukazały się obecnie, stanowią kontynuację rozpo-